

BIBLIOGRAFIA LUL·LÍSTICA

I. EDICIONS, ANTOLOGIES I TRADUCCIONS D'OBRES LUL·LIANES

1) Daguí, Pere, *Tractatus formalitatum brevis – Tractatus de Differentia*, ed. Rafael Ramis Barceló i Claus A. Andersen; col. Robert Andrews; trad. Maria Cabré Duran, Bibliotheca Philosophorum Medii Aevi Cataloniae (Santa Coloma de Queralt: Obrador Edèndum, 2018), 212 pp.

Conté una edició del text llatí, amb traduccions catalanes i angleses, de:

– *Tractatus de differentia* (Daguí.1)

– *Formalitates breves. Libellus formalitatum* (Daguí.4)

Ressenyat a continuació.

2) Llull, Ramon, *Der Baum der Liebesphilosophie*, trad. Gret Schib Torra; intr. Alexander Fidora, Katalanische Literatur des Mittelalters 9 (Berlin, LIT/Barcelona: Barcino, 2016), 148 pp.

Conté una traducció alemanya de:

– *Arbre de filosofia d'amor* (III.32).

3) Llull, Ramon, *Doctrina pueril*, adapt. Joan Gelabert, (Mallorca: Publicacions Illa sobre Mar, 2016), 135 pp.

Conté una edició en català modern de:

– *Doctrina pueril* (II.A.6)

Ressenyat a continuació.

4) Llull, Ramon, *Llibre de contemplació en Déu*, adapt. Joan Gelabert, (Mallorca: Publicacions Illa sobre Mar, 2017).

Conté una edició en català modern de:

– *Llibre de contemplació en Déu* (I.2)

Ressenyat a continuació.

5) Llull, Ramon, *Mil proverbis. Proverbis d'ensenyament*, ed. Francesc Tous Prieto, Nova Edició de les Obres de Ramon Llull XV (Palma: Patronat Ramon Llull, 2018), 258 pp.

Conté edicions de:

- *Mil proverbis* (III.53)
- *Proverbis d'ensenyament* (IV.7)

Ressenyat a continuació.

6) Llull, Ramon, *Raimundi Lulli Opera Latina, Tomus XXXVIII, 142-153, Anno 1309 composita*, ed. Fernando Domínguez Reboiras, Corpus Christianorum, Continuatio Mediaevalis 266 (Turnhout: Brepols, 2017), cxv + 354 pp.

Conté edicions de:

- *Carta a Jaume II d'Aragó* (IV.8)
- *De majori agentia Dei* (IV.9)
- *De convenientia fidei et intellectus in objecto* (IV.10)
- *De convenientia duodecim syllogismorum concludentium duos actus finales* (IV.11)
- *Liber de acquisitione Terrae Sanctae* (IV.12)
- *Liber de propriis et communibus actibus divinarum rationum* (IV.14)
- *Liber de potestate divinarum rationum* (IV.16)
- *Liber de trinitate in unitate permansive in essentia Dei* (IV.17)
- *Liber de probatione quod in Deo sunt tres personae divinae et non plures neque pauciores* (IV.18)
- *Epistolae tres (ad Universitatem parisiensem, ad regem Franciae, ad quendam amicum)* (II.B.14)

Ressenyat a continuació.

7) Lulle, Raymond, *Arbre de Philosophie*, trad. Constantin Teleanu, Arbor I (Paris - Metz: Messkhy Publications, 2018), xv + 162 pp.

Conté una traducció francesa del:

- *Arbre de filosofia desiderat* (III.14)

8) Lulle, Raymond, *Arbre de Philosophie d'Amour*, trad. Constantin Teleanu, Arbor II (Paris - Metz: Messkhy Publications, 2018), xvii + 216 pp.

Conté una traducció francesa del:

- *Arbre de filosofia d'amor* (III.32)

9) Lulle, Raymond, *Arbre de Science*, trad. Constantin Teleanu, Arbor III (Paris - Metz: Messkhy Publications, 2018), xxxi + 672 pp.

Conté una traducció francesa del:

– *Arbre de ciència* (III.23)

10) Lullus, Raimundus, *Opera selecta*, ed. Viola Tenge-Wolf i Fernando Domínguez Reboiras, Corpus Christianorum Scholars Version 2 vols. (Turnhout: Brepols, 2018), CXLIV + 1372 pp.

Conté edicions llatines de:

Vol. I

– *Vita coetanea* (IV.47)

– *Testamentum Raimundi* (IV.71)

– *Liber de gentili et tribus sapientibus* (II.A.9)

– *Tabula generalis* (III.11)

– *Arbor scientiae. VII* (III.23): *De arbore imperiali*.

Vol. II

– *Liber de homine* (III.47)

– *Rhetorica nova* (III.50)

– *Liber de regionibus sanitatis et infirmitatis* (III.60)

– *Ars juris naturalis* (III.61)

– *De ascensu et descensu intellectus* (III.70)

– *Liber de demonstratione per aequiparantiam* (III.71)

– *Liber disputationis Raimundi christiani et Homeri saraceni* (III.81)

– *Liber de convenientia, quam habent fides et intellectus in obiecto* (IV.10)

– *Liber de acquisitione Terrae Sanctae* (IV.12)

– *Liber correlativorum innatorum* (IV.24)

– *Disputatio Raymundi et Averroistae* (IV.33)

– *Disputatio Petri clerici et Raimundi phantastici* (IV.49)

– *Liber de secretis sacratissimae Trinitatis et Incarnationis* (IV.59)

– *Liber de Ave Maria* (IV.63)

Ressenyat a continuació.

11) Vernon, Johannes Maria de, «Vita beati Raymundi Lulli martyris», *Analecta TOR* 197 (2017), pp. 449-470.

Conté una edició de:

– *Vita beati Raymundi Lulli martyris* (Vernon.4)

És una edició de les pàgines 203-217 de *Tertii ordinis sancti Francisci Assisiatis annales perpetui, in tres partes tributi* (Paris: R. Chevillion, 1686).

II. ESTUDIS LUL·LÍSTICS

12) *A Companion to Ramon Llull and Lullism*, ed. Amy M. Austin i Mark D. Johnston; trad. Amy M. Austin, Alexander Ibarz i Mark D. Johnston, (Leiden-Boston: Brill, 2018), 553 pp.

Ressenyat a continuació.

13) aa. vv., *Ramon Llull, viatger de la fe i del saber* (Palma: Bisbat de Mallorca, 2016), 131 pp.

Catàleg de l'exposició d'art contemporani que va tenir lloc a diverses esglésies de Palma en commemoració del VIIè centenari de la mort de Ramon Llull, del 7 de juny al 6 d'agost de 2016.

14) aa. vv., *Ramon Martí's Pugio fidei studies and texts*, ed. Gorge K. Hasselhoff i Alexander Fidora, Exemplaria scholastica 8 (Santa Coloma de Queralt: Obrador Edendum, 2017), 268 pp.

Ressenyat a continuació.

15) *Actes del Congrés d'Obertura de l'Any Llull: «En el setè centenari de Ramon Llull. El projecte missional i la pervivència de la devoció»*, ed. Lola Badia, Alexander Fidora i Maria Isabel Ripoll Perelló, Col·lecció Blaquerna 12 (Barcelona - Palma: Universitat de Barcelona - Universitat de les Illes Balears, 2017), 374 pp.

Vegeu les ressenyes de les ponències individuals: núms. 19, 35, 38, 54, 58, 64, 94, 105, 114, 121, 123, 128, 130, 137, 152, 156.

16) Albrecht, Roberta, «Llull in Seventeenth-Century England», *A Companion to Ramon Llull and Lullism*, ed. Amy M. Austin i Mark D. Johnston (Leiden: Brill, 2018), pp. 471–496.

Ressenyat sota el núm. 12.

17) Amengual Bunyola, Guillem Alexandre, «La política lingüística abans de la política lingüística: el multilingüisme monolingüe en el pensament

de Ramon Llull», *Anuari de la Societat Catalana de Filosofia* 28-29 (2017-2018), pp. 203-216.

Ressenyat a continuació.

18) Amengual i Batle, Josep, «Ramon Llull y los reformadores de su entorno: beguinas y begardos, la Orden de les Apóstoles, Felipe de Mallorca y Sancha de Nápoles», *Archivo Ibero-Americano* 76, núm. 282 (2016), pp. 83-140.

Ressenyat a continuació.

19) Andreu Alcina, Joan, «Història, Església i pluralitat religiosa», *Actes del Congrés d'Obertura de l'Any Llull. «En el setè centenari de Ramon Llull: el projecte missional i la pervivència de la devoció»*. Palma, 24-27 de novembre de 2015, ed. Lola Badia, Alexander Fidora i Maribel Ripoll Perelló, Col·lecció Blaquerna 12 (Barcelona - Palma: Universitat de Barcelona - Universitat de les Illes Balears, 2017), pp. 59-84.

Tot i participar de l'ideal d'unitat que caracteritza gran part del pensament medieval (reflectit en el gran projecte polític i religiós de la Christianitas), Ramon Llull valora positivament la pluralitat i la diferència (social, política, religiosa, cultural, personal...) com una realitat que forma part del pla creacional de Déu. Una de les dimensions del pensament de Llull és un intent de reconduir el valor positiu d'aquesta diferència a una harmonia superior que la unifiqui sense destruir-la. A partir d'aquí, es pot comprendre millor el significat del teocentrisme lul·lià en funció d'algunes coordenades característiques del seu pensament: el reconeixement de la multiculturalitat de la persona, el sentit i la importància del diàleg per afrontar la diversitat religiosa, una teologia de la història oberta vers la construcció d'una comunitat sapiencial universal o una Església que ha de contribuir a fer possible aquesta utopia històrica. En definitiva, Llull ens transmet la seva convicció que els homes estan subjectes a un poder superior a tots nosaltres: el Déu del monoteisme. Ara bé, aquest Déu és també un Déu constituït per tres persones diferents i ens atorga la saviesa per besllumar una comunitat sapiencial universal dirigida per l'Església i configurada pel diàleg capaç d'harmonitzar les diferències que ens caracteritzen.

20) Aragüés Aldaz, José, «Ephemeral Stories: Llull and Medieval Exemplary Literature», *A Companion to Ramon Llull and Lullism*, ed. Amy M. Austin i Mark D. Johnston, (Leiden-Boston: Brill, 2018), pp. 217-304.

Ressenyat sota el núm. 12.

21) Badia, Lola, Joan Santanach i Suñol i Albert Soler i Llopart, «Storia e geografia nel *Romanç d'Evast e Blaqueria* di Ramon Llull», *Vedere nell'ombra. Studi su natura, spiritualità e scienze operative offerti a Michela Pereira*, ed. Cecilia Panti i Nicola Polloni, Micrologus Library 90 (Firenze: Sismel - Edizioni del Galluzzo, 2018), pp. 239-249.

Ressenyat a continuació.

22) Badia, Lola, «L'aube des pécheurs'. La Vierge dans l'oeuvre littéraire de Ramon Llull», *La Vierge dans les arts et les littératures du Moyen Âge. Actes du colloque de Perpignan du 17 au 19 octobre 2013* (Paris: Honoré Champion, 2017), pp. 81-90.

Resum didàctic de les obres marianes de Llull amb especial atenció als aspectes literaris.

23) Badia, Lola, «Ramon Llull, la ciència del seu temps i el raonament diagramàtic», *Mot so razo* 15 (2016), pp. 85-96.

L'article fa un repàs del saber enciclopèdic i la ciència que Llull recull en obres com la *Doctrina pueril*, el *Llibre de meravelles*, l'*Arbre de ciència* i en les monografies sobre «noves ciències». També posa de manifest la novetat del raonament diagramàtic en l'Art, que situa Llull com a precursor de la teoria combinatòria, dels grafs i hipergrafs i dels reticles.

24) Badia, Lola, «Ramon Llull, un pensador universal», *Història mundial de Catalunya. Sota la direcció de Borja de Riquer* 4 (Barcelona: Edicions 62, 2018), pp. 230-237.

Breu presentació de la figura de Ramon Llull i de l'impacte del seu pensament.

25) Báez Rubí, Linda, «Lullism among French and Spanish Humanists of the Early 16th Century», *A Companion to Ramon Llull and Llullism*, ed. Amy M. Austin i Mark D. Johnston, (Leiden: Brill, 2018), pp. 397-436.

Ressenyat sota el núm. 12.

26) Báez Rubí, Linda, «Lullism in New Spain», *A Companion to Ramon Llull and Llullism*, ed. Amy M. Austin i Mark D. Johnston (Leiden: Brill, 2018), pp. 515-532.

Ressenyat sota el núm. 12.

27) Báez-Rubí, Linda, «La herencia de Ramon Llull en el descubrimiento, conquista y colonización de América: propuestas y perspectivas», *Archivo Ibero-Americano* 76, núm. 282 (2016), pp. 141-184.

Ressenyat a continuació.

28) Baiocco, Daniele, «Il libro del Savio e dei tre Gentili. Raimondo Lullo e il ruolo del cristianesimo nel dialogo interreligioso», *Antonianum* 92 (2017), pp. 583-613.

El treball pretén traçar la posició de Llull en el diàleg entre religions. Després d'una breu presentació del tema, l'autor inventa un petit relat en el qual intenta recrear aquest diàleg.

29) Baldelli, Alessandra, «La laicità della filosofia di Raimondo Lullo», *Antonianum* 92 (2017), pp. 489-503.

El treball proposa investigar quins són els trets característics d'una filosofia laica a l'edat mitjana i quins trets del pensament lul·lià es poden relacionar amb el caràcter laic de la filosofia del beat.

30) Batalla, Josep, «Llull as Lay Philosopher and Theologian», *A Companion to Ramon Llull and Llullism*, ed. Amy M. Austin i Mark D. Johnston (Leiden: Brill, 2018), pp. 46-80.

Ressenyat sota el núm. 12.

31) Bauçà de Mirabó, Concepció, *Ramon Llull i el monestir de Miramar. El patrimoni artístic (1276-2016)*, Llibres de la Nostra Terra, 115 (Palma: Leonard Muntaner Editor, 2018), 184 pp.

Ressenyat a continuació.

32) Beattie, Pamela, «Ramon Llull's Crusade Treatises», *A Companion to Ramon Llull and Llullism*, ed. Amy M. Austin i Mark D. Johnston, (Leiden: Brill, 2018), pp. 176-214.

Ressenyat sota el núm. 12.

33) Berlin, Henry, «Ramon Llull and His Contemporaries», *A Companion to Ramon Llull and Llullism*, ed. Amy M. Austin i Mark D. Johnston, (Leiden: Brill, 2018), pp. 18-45.

Ressenyat sota el núm. 12.

34) Bocchetti, Andrea, «Parler sans jugement, de choses qu'on ignore: lullism and the Cartesian method», *eHumanista/IVITRA* 11 (2017), pp. 210-219.

Malgrat els dubtes sobre l'Ars de Llull, la gènesi i l'elaboració del mètode de Descartes sembla revelar algunes connexions fonamentals amb la seva proposta lògica. La recerca d'un nou sistema científic i un nou dispositiu lògic formal, per resoldre tot tipus de problemes, és sens dubte compartit pels dos filòsofs. Aquest article estudia els punts de convergència entre ells i analitza com Descartes es va distanciar del pensament de Llull.

35) Bonner, Anthony, «La gènesi de l'Art de Ramon Llull; un instrument de conversió entre "ciència" i "amància"», *Actes del Congrés d'Obertura de l'Any Llull. «En el setè centenari de Ramon Llull: el projecte missional i la pervivència de la devoció»*. Palma, 24-27 de novembre de 2015, ed. Lola Badia, Alexander Fidora i Maribel Ripoll Perelló, Col·lecció Blaquerna 12 (Barcelona - Palma: Universitat de Barcelona - Universitat de les Illes Balears, 2017), pp. 33-55.

Any real attempt to convert the infidels, as Llull said in the *Vita coetania*, had to abandon traditional methods of attacking the opponent's beliefs on the basis of citations of authorities, a tactic which only brought forth indignant defenses or endless discussions concerning the interpretations of those authorities. It was a question of talking not about books but about beliefs, and above all to be disposed to demonstrate the truth of the Christian faith. And if this could not be done by traditional methods, one had to find others. The mine that Ramon Llull discovered to face this multiple challenge was the Art, a mine that not only permitted him to demonstrate the articles of the Christian faith, but also to explain other fields of knowledge and to formulate a method of contemplation, with no division between *ciència* and *amància*.

36) Bordoy Fernández, Antoni, «La concepción del médico y la medicina en la polémica hispana del siglo XVIII: Fray Juan de Santa Gertrudis y la *Medicina Lulliana*», *Archivo Ibero-Americano* 76, núm. 282 (2016), pp. 211-246.

Ressenyat a continuació.

37) Bordoy, Antoni, *Escribir un libro, el mejor del mundo. 700 años de Llull en la BNE* (Madrid: Biblioteca Nacional de España, 2016), 17 pp.

Catàleg de l'exposició commemorativa del VIIè centenari de la mort de Ramon Llull, que va tenir lloc al Museo de la Biblioteca Nacional de España (Madrid), del 16 de febrer al 29 de maig de 2016.

38) Bordoy, Antoni, «Questions historiographiques: de com lul·listes i antilul·listes construïren una imatge ampliada de l'antiverroisme de Ramon Llull», *Actes del Congrés d'Obertura de l'Any Llull. «En el setè centenari de Ramon Llull: el projecte missional i la pervivència de la devoció»*. Palma, 24-27 de novembre de 2015, ed. Lola Badia, Alexander Fidora i Maribel Ripoll Perelló, Col·lecció Blaquerna 12 (Barcelona - Palma: Universitat de Barcelona - Universitat de les Illes Balears, 2017), pp. 85-109.

The object of this study is to analyse the way in which the historical tradition has interpreted the aim of Ramon Llull's second stay at Paris (1297-1299). What it tries to demonstrate, in so far as possible, is that, from the 14th to the beginning of the 20th century, there was a process of assimilation of this second stay to the fight against Parisian Averroism, brought about by the contexts in which Lullism and anti-Lullism developed. In order to carry out this analysis, the study has been divided into four parts: 1) a synthesis of the current image of this issue; 2) a chronological analysis of the evolution of the historical construction, distinguishing between biographies and works based on Llull's writings; 3) a comparison with the information that Llull himself gives about the objectives of his second stay in Paris; and 4) an attempt to identify the point of origin of the historical distortion.

39) Bordoy, Antoni, «Ramon Llull y la discusión en torno a la existencia del averroísmo latino (siglos XIX-XX): el caso de la *Declaratio Raimundi per modum dialogo edita*», *En torno a Ramon Llull. Presencia y transmisión de su obra*, ed. Francisco José Díaz Marcilla i José Higuera Rubio, Textos e estudos de Filosofia Medieval 11 (Vila Nova de Famalicão: Edições Húmus, 2017), pp. 17-34.

Ressenyat a continuació.

40) Bou, Enric, «Llull llegit per Xènius i J. V. Foix: “homenatge filial” a un “sempre vivent”», *eHumanista/IVITRA* 11 (2017), pp. 47-60.

En aquest article es comenten diversos textos d'Ors i Foix que expressen una opinió renovadora, des d'una perspectiva no d'especialistes sinó de devots lectors, que són també autors de renom. Són formes de diàleg amb un autor clàssic, el gran clàssic. Eugeni d'Ors i J. V. Foix, per vies i en moments diferents, van defensar la necessitat d'una lectura total de Ramon Llull, no l'adopció d'un Llull per a poetes, per a lingüistes, per a creients, per a pedagogs, etc., sinó un d'unitari.

41) Butiñá Jiménez, Julia, «Bernat Metge y Ramon Llull frente a los sarracenos», *Mirabilia* 26 (2018/1), pp. 194-215.

Ressenyat a continuació.

42) Butiñá Jiménez, Julia, «El paso de la *Filosofía* a la *Ética*: Ramón Llull y Bernat Metge», *Mirabilia/MedTrans* 7/1 (2018), pp. 36-52.

En aquest article es manté la tesi que *Lo somni* de Bernat Metge no tan sols té una «firme raíz lul·liana», sinó que, a més, es pot interpretar com un «verdadero diálogo entre Metge y Llull» (p. 42). En la defensa d'aquesta tesi hi interpreta un paper protagonista l'establiment de paral·lelismes entre *Lo somni* i el *Llibre de gentil e dels tres savis* lul·lià.

43) Cambi, Maurizio, «Giordano Bruno, interprete “infedele” di Lullo», *eHumanista/IVITRA* 11 (2017), pp. 201-209.

Giordano Bruno probablement entra en contacte amb les obres de Llull durant els anys que passà al monestir de San Domenico Maggiore a Nàpols. S'adonà aviat que l'*Ars Raymundi* constituïa un mètode per millorar les capacitats humanes. Bruno introduí, per tant, elements i esquemes destinats a ampliar l'abast del Llull en els seus comentaris, que permetia, a aquells que els utilitzen correctament, adquirir coneixements universals. A les mans de Bruno, l'Art resulta ser una eina extremadament poderosa per fer retòrica, construir arguments convincents i dotar-los d'una lògica irrefutable, a la vegada que és capaç de fer augmentar la memòria.

44) Cambi, Maurizio, «Un “fossile intellettuale”? Paolo Rossi e la riscoperta del lullismo», *Atti dell'Accademia di scienze morali e politiche* 126 (2017), pp. 159-172.

Aquest treball fa un recorregut per la interpretació del lul·lisme dels segles XVIII i XIX, a fi de mostrar la importància que tingué Paolo Rossi en la recuperació de l'estudi de les corrents lul·lianes dels segles XV-XVII. Cambi mostra que Rossi –particularment amb *Clavis universalis*– permeté un redimensionament del lul·lisme com a substrat del pensament de Bruno i d'altres autors, obrint pas a una recerca de fonts que havia quedat bloquejada pel pensament il·lustrat i per l'idealisme germànic.

45) Cassanyes Roig, Albert, «Franciscanismo y lulismo en Lérida durante la Edad Media (siglos XIII-XV)», *Archivo Ibero-Americano* 76, núm. 282 (2016), pp. 53-82.

Ressenyat a continuació.

46) Cogliandro, Massimo Pasquale, «L'influenza di Lullo e del lullismo rinascimentale sulla medicina astrologica di frate Bernardino Cristini», *Antoniano* 92 (2017), pp. 629-650.

Aproximació a la influència del pensament mèdic i astrològic de Ramon Llull i del lul·lisme en l'obra de Bernardino Cristini, metge espagirista de l'escola franciscana de la segona meitat del segle XVII.

47) Colabello, Anna Maria, «*L'Arbor Scientiae*: "l'integrità" dell'essere umano», *Antonianum* 92 (2017), pp. 615-627.

El treball compara alguns trets de la producció lul·liana amb la *Laudato si'* del papa Francesc i esbossa una breu introducció a l'*Arbre de ciència* i a la seva difusió.

48) Compagna Perrone, Anna Maria i Núria Puigdevall Bafaluy, «Introduzione. Llull: filosofia, filologia, pedagogia, storia. Napoli all'epoca di Llull», *eHumanista/IVITRA* 11 (2017), pp. 1-3.

Introducció al volum monogràfic sobre Ramon: filosofia, filologia, pedagogia i història, al Nàpols del seu temps.

49) Compagno, Carla i Rafael Ramis Barceló, «Una postilla su Girolamo Cardano e il lullismo», *En torno a Ramon Llull. Presencia y transmisión de su obra*, ed. Francisco José Díaz Marcilla i José Higuera Rubio, *Textos e estudos de Filosofia Medieval* 11 (Vila Nova de Famalicão: Edições Húmus, 2017), pp. 149-159.

Ressenyat a continuació.

50) Compagno, Carla, «*I Perspicilia lulliana philosophica* di Ivo Salzinger», *Vedere nell'ombra. Studi su natura, spiritualità e scienze operative offerti a Michela Pereira*, ed. Cecilia Panti i Nicola Polloni, *Micrologus Library* 90 (Firenze: Sismel - Edizioni del Galluzzo, 2018), pp. 373-390.

Partendo dall'importanza che Michela Pereira attribuisce alla storia del lullismo e dello pseudo-lullismo, l'autora propone un riassunto commentato dei *Perspicilia lulliana philosophica* che Ivo Salzinger pubblica tra i materiali introduttori della *MOG*. In questa operetta l'editore tedesco interpreta la filosofia naturale lul·liana e cerca di confermare il legame tra Llull e l'alchimia.

51) Contreras Mas, Antoni, *La cuina en temps de Ramon Llull (1232-1315)* (Palma: Documenta Balear, 2017), 216 pp.

Ressenyat a continuació.

52) Costa, Andrea, «La combinatoire juridique de Bernardus de Lavinheta», *Dix-septième siècle* 2 núm. 279 (Paris: Presses Universitaires de France, 2018), pp. 203-230.

Ressenyat a continuació.

53) Cruz Palma, Óscar de la, «Machometus. La invención del Profeta Mahoma en las fuentes latinas medievales», *Medievalia* 20/2 (2017), 772 pp.

Ressenyat a continuació.

54) Cruz Palma, Óscar de la, «Ramon Llull y el proyecto universalista», *Actes del Congrès d'Obertura de l'Any Llull. «En el setè centenari de Ramon Llull: el projecte missional i la pervivència de la devoció»*. Palma, 24-27 de novembre de 2015, ed. Lola Badia, Alexander Fidora i Maribel Ripoll Perelló, Col·lecció Blaquerna 12 (Barcelona - Palma: Universitat de Barcelona - Universitat de les Illes Balears, 2017), pp. 125-143.

In parallel with the literature on the refutation of Judaism and Islam, Ramon Llull is one of the initiators of a tradition which we could call universalist and which has been carried on to the present day. The force of this tradition in the humanistic period stemmed from a previous current which cannot be explained without referring to Ramon Llull. Although his principles situated Christianity as the maximum ideal, Ramon Llull did not stop creating and applying formulas for limiting the differences between religions. As a result, his discourse took on certain outside affirmations as coherent with Christian doctrine. His effort to understand made him study and allow himself to be influenced by extra-Christian models. Finally, to make possible the human goal of knowing and loving God, Ramon Llull pre-established the condition necessary for social peace, and idea graphically materialized in the notion of the city of the world—a condition also compatible with laicism. If the present day requires international politics to find a discourse for the integration of immigrants and refugees into Europe, Ramon Llull shows us that this discourse should simply be recovered and updated, and not invented ab ovo. Our claim is that Ramon Llull should be made an ideological referent in the search for a solution to the grave problems of integration suffered in our day by the international community.

55) Cuadrada, Coral, Daniel Duran Duelt i Alejandro Martínez-Giralt, *El fons Llull de l'Arxiu dels Marquesos de Santa Maria de Barberà* (Barcelona: Institut Europeu de la Mediterrània - Arxiu dels Marquesos de Santa Maria de Barberà - Publicacions URV, 2018), 195 pp.

Catàleg del fons Llull de l'Arxiu (pp. 39-136). Conté una presentació històrica del fons a cura de Coral Cuadrada (pp. 11-37), un glossari (pp. 139-147) i un índex toponomàstic (pp. 149-195).

56) Dagenais, John, «A Lullist in the New World: Bernat Boïl», *A Companion to Ramon Llull and Llullism*, ed. Amy M. Austin i Mark D. Johnston (Leiden: Brill, 2018), pp. 497-514.

Ressenyat sota el núm. 12.

57) Dagenais, John, «A Lullist in the New World: Junípero Serra», *A Companion to Ramon Llull and Llullism*, ed. Amy M. Austin i Mark D. Johnston (Leiden: Brill, 2018), pp. 533-552.

Ressenyat sota el núm. 12.

58) Daiber, Hans, «Ramon Llull on Universal Values. A Bridge Between Christianity and Islam», *Actes del Congrés d'Obertura de l'Any Llull. «En el setè centenari de Ramon Llull: el projecte missional i la pervivència de la devoció»*. Palma, 24-27 de novembre de 2015, ed. Lola Badia, Alexander Fidora i Maribel Ripoll Perelló, Col·lecció Blaquerna 12 (Barcelona - Palma: Universitat de Barcelona - Universitat de les Illes Balears, 2017), pp. 111-123.

Ramon Llull was convinced of the superiority of the Christian Trinitarian belief. In addition, he developed an interesting idea, the concept of universal values which are shared by Christianity and Islam. His starting-point is his theology of divine attributes common to Christianity and Islam. These attributes, like «virtue», «goodness» and «justice», describe God's essence and simultaneously are mirrored in God's acting. Infidels and Christians share the same values, the same universal human reason and the concept of God's will of universal salvation. Therefore, the conversion of infidels to Christianity could use concepts which were familiar to infidels. The vehicle of universal values is any language, not only Latin, Catalan, Arabic or Hebrew. The common names of God have counterparts in the created virtues, man's justice, prudence, bravery, moderation, belief, hope and love. They are universally valid human values and guidelines for tolerance between religions and cultures.

59) Devis Arbona, Anna M. i Joan Torró Soriano, «Ramon Llull: *ora et labora*», *Per vells carrers de poble: territori, marca, educació i patrimoni*, ed. Jordi Chumillas i Ricard Giramé (Vic: Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya, 2014), pp. 227-236.

Repàs poc articulat a l'itinerari vital de Llull no exempt de tòpics i amb dèficits d'informació notables.

60) Díaz Marcilla, Francisco José, «El *lulismo* europeo medieval: una aproximación», *En torno a Ramon Llull. Presencia y transmisión de su obra*, ed. Francisco José Díaz Marcilla i José Higuera Rubio, Textos e estudos de Filosofia Medieval 11 (Vila Nova de Famalicão: Edições Húmus, 2017), pp. 97-115.

Aquest article esbossa un estudi estadístic del lul·lisme europeu medieval elaborat a partir de les informacions ofertes sobretot a la Base de Dades Ramon Llull i també a altres fonts. L'estudi se centra en 251 lul·listes, que s'agrupen en sis categories: copistes, traductors, possessors de manuscrits, afavoridors del lul·lisme, escolars (mestres o alumnes) i autors. I, després de sospesar el nombre de laics i de religiosos i de fer algunes consideracions sobre les llengües que usen, també recorda quines són les obres més copiades i traduïdes.

61) Díaz Marcilla, Francisco José, «Una 'disputatio' no resuelta: ¿fue franciscano el *lulismo* castellano?», *Archivo Ibero-Americano* 76, núm. 282 (2016), pp. 31-52.

Ressenyat a continuació.

62) Domínguez Reboiras, Fernando, *Soy de libros trovador: catálogo y guía a las obras de Raimundo Lulio*, Colección Instituto de Estudios Hispánicos en La Modernidad (IEHM) (Madrid: Editorial Sínderesis, 2018), 390 pp.

Versió en castellà de l'aportació de l'autor a *Raimundus Lullus. An Introduction to his Life, Works and Thought*.

63) *En torno a Ramon Llull. Presencia y transmisión de su obra*, ed. Francisco José Díaz Marcilla i José G. Higuera Rubio, Textos e estudos de Filosofia Medieval 11 (Vila Nova de Famalicão: Edições Húmus, 2017).

Vegeu les ressenyes dels articles individuals: núms. 39, 49, 60, 65, 83, 89, 119, 140, 141, 145.

64) Ensenyat Pujol, Gabriel, «Ramon Llull i els reis de Mallorca: llums i ombres d'una relació», *Actes del Congrés d'Obertura de l'Any Llull. «En el setè centenari de Ramon Llull: el projecte missional i la pervivència de la devoció»*. Palma, 24-27 de novembre de 2015, ed. Lola Badia, Alexander Fidora i Maribel Ripoll Perelló, Col·lecció Blaquerna 12 (Barcelona - Palma:

Universitat de Barcelona - Universitat de les Illes Balears, 2017), pp. 145-164.

The relationship of Llull and his work with the kings of Majorca is a matter that, until now, has been treated only superficially. We already know about the link which Llull maintained with the court of Jaume II, and about the Majorcan king's help in the founding of the college of Miramar. By extension it was traditionally assumed that the two of them maintained a good relationship, even though this fact is not so clear for the second part of Jaume II's reign. In fact, in that stage the one who really supported Llull was Jaume II of Aragon, who helped by conceding him permissions, donations and aid in his endeavors, and to whom Llull dedicated some of his works. This fact probably marred the relationship with the Majorcan monarch. We have little information about Llull during the reigns of Sanxo I and Jaume III, although during the latter, some indications lead us to think that the king showed a mixture of indifference and hostility to Llull's legacy. This fact contrasts with the well-known support that Pere el Cerimoniós gave to the figure of Ramon Llull and to his work.

65) Ensenyat Pujol, Gabriel, «Ramon Llull y la época. Génesis histórica del pensamiento luliano», *En torno a Ramon Llull. Presencia y transmisión de su obra*, ed. Francisco José Díaz Marcilla i José Higuera Rubio, Textos e estudos de Filosofia Medieval 11 (Vila Nova de Famalicão: Edições Húmus, 2017), pp. 35-51.

Ressenyat a continuació.

66) Esteva de Llobet, Lola, «Reminiscències lul·lianes al *Desitjós* o *Spill* de la vida religiosa», *eHumanista/IVITRA* 11 (2017), pp. 118-128.

El *Desitjós* o *Spill* de la vida religiosa és un tractat espiritual, publicat a Barcelona, l'any 1515, per l'impressor Joan Rosenbach, reeditat a València per Jorge Costilla, al 1529, i que més endavant fou traduït al castellà per un monjo jerònim, a Sevilla, l'any 1533. És una d'aquestes obres innovadores i una peça clau en la trajectòria teològica i mística de principis del segle XVI i, en concret, de la Reforma. Hi conflueixen diverses tradicions de la mística i de la teologia medieval, des de l'ascètica de Llull fins a la *Teologia Naturalis* de Sibiuda.

67) Fernández Clot, Anna, «La causa luliana y la compilación de manuscritos entre los siglos XVI y XVII. El caso del ms. Aguiló 110 de la Societat Arqueològica Lul·liana de Palma», *Archivo Ibero-Americano* 76, núm. 282 (2016), pp. 185-209.

Ressenyat a continuació.

68) Fernández Clot, Anna, «Ramon Llull i l'ús de la poesia: característiques i evolució», *Mot so razo* 15 (2016), pp. 55-68.

L'article ofereix una visió de conjunt del corpus de poesia lul·liana. A partir de l'ordenació cronològica del corpus i de la distinció de formes emprades per Llull, és possible observar que l'ús del vers i de la rima com a formes de producció de textos segueix una evolució clara, estretament lligada a la recerca de mecanismes de promoció i difusió del missatge lul·lià segons el context, els receptors i la intencionalitat de l'autor.

69) Ferrando, Antoni, «El lul·lisme a la València tardomedieval», *eHumanista/IVITRA* 11 (2017), pp. 31-46.

Els inventaris de llibres a la València del segle xv posen de manifest la difusió de l'obra de Llull entre tots els estaments socials, però també les restriccions provocades per les sospites d'heterodòxia de la doctrina lul·liana. Caldrà esperar el decidit suport del rei Ferran el Catòlic i del cardenal Cisneros al lul·lisme perquè es formés una escola lul·liana a València i perquè el lul·lisme tingués una considerable acollida en la impremta valenciana de les dues primeres dècades del segle xvi.

70) Ferrando, Mireia, «“L'envergadura patètica del geni.” Ramon Llull vist per Joan Fuster», *eHumanista/IVITRA* 11 (2017), pp. 61-65.

Joan Fuster (1922-1992) només s'interessà per Ramon Llull en tant que creador de la llengua literària catalana i per la seua presència constant en la història de la cultura catalana. L'atenció de Fuster a Llull no s'ha manifestat amb estudis monogràfics sobre l'autor sinó a través de notes en dietaris, correspondència o articles periodístics. L'objectiu d'aquest treball no és només extraure i comentar totes aquestes dades disperses sinó també explicar les raons de l'escàs interès de Fuster per altres facetes de Llull.

71) Ferrari, Monica, «La pedagogia enciclopedica in Lullo e Comenio: un percorso allà ricerca della verità?», *eHumanista/IVITRA* 11 (2017), pp. 165-174.

El treball analitza alguns aspectes del projecte pedagògic enciclopèdic de Llull i Comenius, separats per centenars d'anys i per circumstàncies diverses, però també units en les diverses facetes i valors expressats pel seu ensenyament particular, mitjançant la investigació del coneixement que pot conduir cap a la veritat; una autèntica realització de la veritat, transformació i il·luminació; un camí cap a la comprensió de l'essència de la humanitat i, per tant, de la seva pròpia essència.

72) Fidora, Alexander, «“Sicut oleum super aquam”. Sobre la relació entre fe i raó en Ramon Llull et le lieu de sa genèse», *Enrahonar* 61 (Barcelona: Universitat Autònoma, 2018), pp. 121-138.

Ressenyat a continuació.

73) Forgetta, Emanuela, «*Quaestio* escolàstica i *quaestio* lul·liana, analogies i diferències», *eHumanista/IVITRA* 11 (2017), pp. 175-200.

El present estudi es proposa donar un primer estat de la qüestió arran de la *quaestio* lul·liana. Mitjançant un mètode analític i comparatístic, es posaren en evidència els trets històrics i filosòfics de la tècnica esmentada i s'indaga sobre la posició que ocupa dins del pensament i opus lul·lians. Encara que Llull s'inspiri clarament en les tècniques de caràcter escolàsticomedieval, l'estructura de les seves *quaestiones* resulta diferent. Partint de la tradició, reformula el concepte en la mesura en què va desenvolupant noves tècniques demostratives i el transforma en instrument d'investigació amb valor epistemològic, determinant en el procés de recerca de la veritat.

74) Franklin-Brown, Mary, «Ramon Llull as Encyclopedist», *A Companion to Ramon Llull and Llullism*, ed. Amy M. Austin i Mark D. Johnston (Leiden: Brill, 2018), pp. 364–396.

Ressenyat sota el núm. 12.

75) Fullana Puigserver, Pere i Nicolás Sastre Palmer, «Los franciscanos de la Tercera Orden Regular promotores del movimiento luliano (1909-2016)», *Archivo Ibero-Americano* 76, núm. 282 (2016), pp. 299-318.

Ressenyat a continuació.

76) García Pérez, Francisco José, *El culto a Ramón Llull en la Mallorca del siglo XVIII*, Colección Instituto de Estudios Hispánicos en La Modernidad (IEHM) (Madrid: Editorial Sínderesis, 2018), 294 pp.

Ressenyat a continuació, conjuntament amb el següent.

77) García Pérez, Francisco José, «Ramon Llull y los franciscanos de Palma: la protección del culto público durante el siglo XVIII», *Archivo Ibero-Americano* 76, núm. 282 (2016), pp. 247-270.

Ressenyat a continuació, juntament amb l'anterior.

78) Gelabert, Joan, *L'alegria inaudita: reflexions sobre el Llibre de contemplació en Déu* (Mallorca: Publicacions Illa sobre Mar,), 124 pp.

Ressenyat a continuació.

79) Genovart, Gabriel, *L'univers simbòlic de Ramon Llull* (Palma: Lleonard Muntaner Editor, 2016), 204 pp.

Ressenyat a continuació.

80) González Álvaro, César, «El *Llibre d'amic e amat* y el *Llibre de les bèsties* de Ramon Llull: una propuesta de lectura comparada», *Revista de Lenguas y Literaturas Catalana, Gallega y Vasca* 22 (2017), pp. 41-62.

L'A. traccia un percorso comparativo tra il *Llibre de amic e amat* e il *Llibre de les bèsties*, o meglio contrappone il percorso dell'Amico a quello della Volpe, interpretando quest'ultimo come una specie di contro-Arte. Dopo aver presentato le fonti delle due opere, l'articolo segue le avventure del *Llibre de les bèsties*, introducendo per ogni episodio dei collegamenti con dei versetti del *Llibre d'amic e amat*, dimostrando come la Volpe sia capace di applicare alla rovescia i principi lulliani ed altri elementi che sono sviluppati invece in positivo nel capolavoro mistico del beato.

81) Guasp Vidal, Joan, *Llull: l'amic de l'Amat* (Tarragona: Arola, 2016), 88 pp.

Peça teatral en què s'escenifica un judici eclesiàstic, datat el 2016, sobre la santedat de Ramon Llull i l'ortodòxia de les seves obres.

82) Higuera Rubio, José, «Phantasia y contemplación. La descripción lulliana de los sentidos internos», *Gonzalo Hispano y la crisis de la filosofía del siglo XIV*, ed. Manuel Lázaro Pulido, Francisco León Florido i David González Ginocchio, (Pamplona : Eunsa, 2017), pp. 115-133.

Ressenyat a continuació.

83) Higuera Rubio, «Ramon Llull y la concepción humanista del amor (El *De amore* de Alain de Varènes, un lulista "menor" del círculo lefevriano)», *En torno a Ramon Llull. Presencia y transmisión de su obra*, ed. Francisco José Díaz Marcilla i José Higuera Rubio, Textos e estudos de Filosofia Medieval 11 (Vila Nova de Famalicão: Edições Húmus, 2017), pp. 133-147.

L'autor s'ocupa d'un diàleg publicat per Alain de Varènes a Bolonya l'any

1503 que té com a títol *De amore* i com a protagonistes dos exponents del lul·lisme humanista: Charles de Bovelles (Carolus) i Jacques Lefèvre d'Étaples (Iacobus), a qui Carolus, a l'inici de l'obra, troba llegint un llibre que podria ser l'*Arbor philosophia amoris* o el *De amico et amato*. Al diàleg no es fan referències directes a Llull, tot i que, segons José Higuera Rubio, es pot reconèixer que el tractament del tema està relacionat amb les obres lul·lianes editades per Lefèvre i amb el seu ensenyament a l'entorn parisenc. L'estudi també vincula el contingut del diàleg amb les doctrines platòniques de Marsilio Ficino sobre l'amor.

84) Ibarz, Alexander W., «Narrative Structure and Cultural Significance in the Novels of Ramon Llull», *A Companion to Ramon Llull and Llullism*, ed. Amy M. Austin i Mark D. Johnston (Leiden: Brill, 2018), pp. 305-363.

Ressenyat sota el núm. 12.

85) Imbach, Ruedi, «Relations parisiennes : Lulle, Eckhart et Dante à Paris. À propos du rapport entre la philosophie et le lieu de sa genèse», *Enrahonar* 61 (Barcelona: Universitat Autònoma, 2018), pp. 107-119.

Ressenyat a continuació.

86) Johnston, Mark D., «Ramon Llull, ca. 1232–1316», *A Companion to Ramon Llull and Llullism*, ed. Amy M. Austin i Mark D. Johnston (Leiden: Brill, 2018), pp. 1-17.

Ressenyat sota el núm. 12.

87) Kotsalás, Lambros, «Juan de Aragón y la Tartaria. Consideraciones sobre un manuscrito catalán del s. XIV».

En un dels manuscrits que publicà A. Rubió i Lluch a principis del s. XX, el fill primogènit de Pere IV el Ceremoniós, Joan d'Aragó, vol saber de geografies orientals molt llunyanes. Amb l'ajuda d'aquest testimoni, s'exposa en el present estudi una sèrie de consideracions que abasten des de la formació del saber tardomedieval en qüestió fins a les implicacions i importància de tal demanda, en termes socioculturals.

88) Lazzerini, Lucia, «Llull e i trovatori: amore, saggezza e follia».

Sovint s'ha assenyalat l'afinitat entre el *Llibre d'amic i l'amat* i la poesia trobadoresca, pel que fa al tema de l'amor i certs trets estilístics. Rarament, però, les comparacions van més enllà de les analogies superficials. Les convergències del text de Llull amb algunes cançons famoses occitanes suposa el

replantejament de la poesia trobadoresca a la llum, no de la dicotomia poesia sagrada o profana habitual, sinó d'un joc subtil de metàfores i d'art al·lusiú que involucra les dues cares de l'amor i està profundament arrelat tant a la tradició eclesiàstica com a l'exegesi mística. Hi ha una diferència substancial en Llull: mentre que els trobadors generalment no ofereixen la clau d'una interpretació o l'altra, l'autor mallorquí, basant-se en el seu propi repertori, explica explícitament la identitat de l'Amat.

89) Lopes Nunes, Natália Maria, «O amor divino n'O livro do amigo e do amado: influencias do sufismo em Raimundo Lulo», *En torno a Ramon Llull. Presencia y transmisión de su obra*, ed. Francisco José Díaz Marcilla i José Higuera Rubio, Textos e estudos de Filosofia Medieval 11 (Vila Nova de Famalicão: Edições Húmus, 2017), pp. 117-131.

Ressenyat a continuació.

90) Maraviglia, Maria Cristiana, «L'esposizione dei Quattordici articoli della fede nella *Doctrina pueril* di Raimondo Lullo», *Antonianum* 92 (2017), pp. 505-524.

Aproximació a la *Doctrina pueril* com a manual propedèutic per a la formació de laics. L'autora se centra en el tractament que fa Llull dels articles de la fe en aquest text.

91) Matteoli, Marco, «Giordano Bruno a Praga tra lullismo, matematica e filosofia», *Rinascimento. Rivista dell'Istituto Nazionale di Studi sul Rinascimento* LVI (2016), pp. 301-325.

Ressenyat a continuació.

92) Maulu, «Fra autonomia e unità: la collocazione del *Llibre de les bèsties* all'interno del *Llibre de meravelles* di Ramon Llull», *eHumanista/IVITRA* 11 (2017), pp. 100-117.

El *Llibre de meravelles* inclou una composició coneguda com *Llibre de les bèsties*, el setè dels deu llibres del tractat, presumiblement compost per entre 1286 i 1289 ca. En aquest treball s'analitzen algunes teories sobre l'autonomia i la precedència cronològica del *Llibre de les bèsties* en relació amb el *Llibre de meravelles*.

93) Mayer, Annemarie C., «Llull and Inter-Faith Dialogue», *A Companion to Ramon Llull and Llullism*, ed. Amy M. Austin i Mark D. Johnston

(Leiden: Brill, 2018), pp. 146-175.

Ressenyat sota el núm. 12.

94) Mayer, Annemarie C., «“Since for a long time we have had dealings with unbelievers...” Ramon Llull and the Dialogue with Judaism and Islam», *Actes del Congrés d’Obertura de l’Any Llull. «En el setè centenari de Ramon Llull: el projecte missional i la pervivència de la devoció»*. Palma, 24-27 de novembre de 2015, ed. Lola Badia, Alexander Fidora i Maribel Ripoll Perelló, Col·lecció Blaquerna 12 (Barcelona - Palma: Universitat de Barcelona - Universitat de les Illes Balears, 2017), pp. 165-184.

In this article I address the question of what Llull’s attempts at a dialogue between the monotheistic religions of his time looked like; I will do so in two steps before drawing a conclusion. First we take a closer look at the characteristics of the dialogue of religions in Llull’s writings and thinking. This will also include a detailed look at Llull’s method, Llull’s interreligious vision and the question to what extent Llull was up-to-date regarding the state of discussions of his time. In a second, shorter step we shall put Llull’s dialogue of religions in relation to interreligious dialogue today. A short résumé will summarize Llull’s innovative approach.

95) McVaugh, Michael R., «Pharmacie pratique et theorie medicale a la fin du XIIIe siècle», *Science et technique au Moyen Âge (XIe-XVe siècle)*, ed. Joël Chandelier, Catherine Verna i Nicolas Weill-Parot, Temps & Espaces (Paris: Presses universitaires de Vincennes, 2017), pp. 305-319.

Ressenyat a continuació.

96) Melatini, Chiara, «La teoria politica nell’Arbor scientiae di Ramon Llull», *Picenum Seraphicum* 30 (2015-2016), pp. 7-46.

Ramon Llull dedica due sezioni apposite dell’*Arbor scientiae* all’esame delle figure del sovrano e del pontefice. Attraverso l’analisi dell’Arbor imperialis e dell’Arbor apostolicalis, il contributo indaga i caratteri generali, il modus agendi e le finalità rispettivamente del potere temporale e di quello spirituale e la loro interazione al fine di evidenziare la necessaria collaborazione dei due poteri, solitamente antagonisti a quel tempo.

97) Meliadò, Mario, *Sapienza Peripatetica. Eimerico di Campo e i percorsi del tardo albertismo* (Münster: Aschendorff Verlag, 2018), p. 348.

Ressenyat a continuació.

98) Mensa i Valls, Jaume, *L'Institut d'Estudis Catalans i els estudis arnaldians (1907-2016). Discurs de recepció com a membre numerari* (Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2018), 46 pp.

Discurs de l'autor en l'acte de recepció com a membre numerari de la Secció de Filosofia i Ciències Socials de l'Institut d'Estudis Catalans. Resposta de Jaume de Puig Oliver.

99) Miralles i Monserrat, Joan, «Entorn de la llengua literària i de la retòrica de Ramon Llull», *eHumanista/IVITRA* 11 (2017), pp. 129-141.

L'autor matisa el fet que Llull sigui considerat el creador de la llengua literària catalana i fa veure que l'aportació lul·liana en matèria literària ha estat valorada bàsicament només en època moderna. Valora també la importància dels copistes en l'obra de Llull tant en vida seva com després de la seva mort. Pel que fa al debat sobre els dialectalismes emprats, és partidari de considerar aquestes variants com a dialectalismes passius rebuts dels llocs de provenença dels colonitzadors de Mallorca. Al·ludeix també al grau de coneixença i de valoració del llatí per part de Llull i, pel que fa a la poesia, remarca el fet que bàsicament escriu en català però amb alguns occitanismes. La part final tracta sobre la retòrica i la munió de recursos literaris emprats en què es palesa la seva visió jeràrquica dels mots segons la cosa referenciada.

100) Mori, Giuliano, «Coerenza contra estensione. Lullo e Bruno tra Ars combinatoria e Qabbalah», *Giornale Critico della Filosofia Italiana* 95, núms. 2-3 (2016), pp. 290-312.

Ressenyat a continuació.

101) Muzzi, Sara, «Lullo, laicus illuminatus. Parole introduttive», *Antoniano* 92 (2017), pp. 485-488.

Presentació del volum monogràfic sobre Ramon Llull que recull treballs d'estudiants de la Scuola Superiore di Studi Medievali e Francescani.

102) Nasti, Armando, «L'Ars lul·liana tra universalismo della fede e restaurazione della visione platonico-agostiniana dell'unità del sapere», *Antoniano* 92 (2017), pp. 549-564.

Presentació de l'Art com a sistema universal. L'autor pretén relacionar la proposta lul·liana amb la de Roger Bacon de crear un sistema unificat de coneixement humà.

103) Palladino, Nicola, «Gimferrer traduttore di Llull: Santidad, Vida, Sanidad (Sanetat, Vida, Sanitat)», *eHumanista/IVITRA* 11 (2017), pp. 66-71.

Per segona vegada, la primera el 1978, Pere Gimferrer torna a les obres de Ramon Llull, el màxim escriptor de la literatura catalana de tots els temps, segons afirma el poeta i escriptor barceloní. La traducció antològica d'algunes de les obres més representatives del gran poeta, filòsof i alquimista, dona a Gimferrer l'oportunitat de divulgar i difondre «el seu» Llull, el seu Doctor Illuminatus. La sensibilitat de la paraula poètica de Gimferrer reprèn un sentit fresc i contemporani de l'escriptor «clàssic», però «modern».

104) Perarnau i Espelt, Josep, «Els manuscrits lul·lians medievals de la Biblioteca Ambrosiana de Milà», *ATCA* 31 (2014-2016), pp. 533-599.

Ressenyat a continuació.

105) Pereira, Michela, «Il ruolo delle opere alchemiche nella tradizione lulliana (secoli XIV-XVIII)», *Actes del Congr s d'Obertura de l'Any Llull. «En el setè centenari de Ramon Llull: el projecte missional i la pervivència de la devoció»*. Palma, 24-27 de novembre de 2015, ed. Lola Badia, Alexander Fidora i Maribel Ripoll Perelló, Col·lecció Blaquerna 12 (Barcelona - Palma: Universitat de Barcelona - Universitat de les Illes Balears, 2017), pp. 185-210.

The main research results concerning the pseudo-Lullian alchemical corpus are synthetically exposed. Ivo Salzinger, firm believer in the authenticity of the alchemical writings of the great Catalan, is taken as a starting point, and the main stages of the pseudoepigraphical attribution, as well as the origin of the legend about Llull alchemist, are outlined. The basic idea is that, due to the great theoretical and practical significance of the elixir alchemy developed in the earliest alchemical texts attributed to him, pseudo-Lullian alchemy contributed to enhance Llull's fame throughout Europe from the late Middle Ages to the 18th century, parallel to the development of Lullism based on Llull's authentic works and focused on his *ars combinatoria*.

106) Pereira, Michela, «Lavori in corso. Gli studi lulliani a partire dalla *Raimundui Opera Latina (ROL)*», *Doctor Virtualis* 13 (2015), pp. 63-89.

A partire da una sintetica ricostruzione storiografica degli studi su Raimondo Lullo, si mette in evidenza l'intreccio fra lavoro di documentazione, di edizione e di interpretazione che in questo ambito si   verificato nel corso del Novecento a partire da tre momenti essenziali: la fondazione della Maioricensis Schola Lullistica, che ha costituito il primo contesto istituzionale promotore dell'edi-

zione critica dei testi latini; l'internazionalizzazione del progetto editoriale con l'attività del Raimundus-Lullus-Institut all'università di Freiburg i.Br.; l'ulteriore ampliamento della ricerca a partire dall'uso tempestivo e meditato delle risorse elettroniche e della rete (in particolare la banca dati LlullDB dell'università di Barcellona).

107) Polidoro, Luca, «La bolla *Laudanda tuorum* per la conferma della fondazione del monastero di Miramar», *Antonianum* 92 (2017), pp. 525-534.

L'article consta d'algunes reflexions històriques i diplomàtiques sobre la butlla «*Laudanda tuorum*», amb la qual Joan XXI confirmà la protecció papal de Miramar, i d'una l'edició del text (pp. 533-534).

108) Pomaro, Gabriella, «A proposito di libelli lulliani», *Vedere nell'ombra. Studi su natura, spiritualità e scienze operative offerti a Michela Pereira*, ed. Cecilia Panti i Nicola Polloni, Micrologus Library 90 (Firenze: Sismel - Edizioni del Galluzzo, 2018), pp. 219-237.

Ressenyat a continuació.

109) Proietti, Giorgia, «Un uomo del suo tempo. Raimondo Lullo prima della conversione», *Antonianum* 92 (2017), pp. 565-581.

L'article intenta traçar el perfil i la trajectòria de Llull abans de la conversió.

110) Puig i Oliver, Jaume de, «Notes sobre l'Institut d'Estudis Catalans, Ramon Llull i el Lul·lisme (1907-2015)», *ATCA* 31 (2014-16), pp. 767-794.

Ressenyat a continuació.

111) Ramis Barceló, Rafael, «Academic Lullism from the Fourteenth to the Eighteenth Century», *A Companion to Ramon Llull and Llullism*, ed. Amy M. Austin i Mark D. Johnston (Leiden: Brill, 2018), pp. 437-470.

Ressenyat sota el núm. 12.

112) Ramis Barceló, Rafael, «El derecho en el enciclopedia del siglo xv», *Revista de Estudios Histórico-Jurídicos* 40 (2018), pp. 423-441.

Gracias al ramismo y al lulismo, el derecho se integró en las enciclopedias, y ello exigió un cambio en la *dispositio* de las materias jurídicas y en el método para estudiarlas.

113) Ramis Barceló, Rafael, «El Trivium y el Arte de Llull en La Escala del Entendimiento de Pedro de Guevara», *Hipogrifo: Revista de Literatura y Cultura del Siglo de Oro* 6/2 (2018), pp. 657-676.

Ressenyat a continuació.

114) Ramis Barceló, Rafael, «Els inicis de l'ensenyament del lul·lisme a l'Estudi General de Mallorca», *Actes del Congrés d'Obertura de l'Any Llull. «En el setè centenari de Ramon Llull: el projecte missional i la pervivència de la devoció»*. Palma, 24-27 de novembre de 2015, ed. Lola Badia, Alexander Fidora i Maribel Ripoll Perelló, Col·lecció Blaquerna 12 (Barcelona - Palma: Universitat de Barcelona - Universitat de les Illes Balears, 2017), pp. 211-232.

This paper attempts to revise the traditional historiography on the teaching of Lullism in the Studium Generale of Mallorca, proposing a reading that analyzes in parallel the institutional and ideological transformation as it evolved from 1480 to the second half of the 16th century. Therefore, beyond the political events and the economic structure of the Studium, this paper pursues the study of the works of the men teaching there (Daguí, Caldentey, Cabaspre, Pacs, Serra, Bellver).

115) Ramis Barceló, Rafael, «Franciscanismo y lulismo en los Reinos Hispánicos. Notas preliminares», *Archivo Ibero-Americano* 76, núm. 282 (2016), pp. 5-29.

Aquest treball fa de pòrtic del volum monogràfic que la revista franciscana d'estudis històrics dedica a Ramon Llull amb motiu del 7è centenari de la seva mort. S'hi presenten, de manera sintètica, les principals relacions entre el franciscanisme i el lul·lisme als regnes hispànics des del segle XIII fins al XX. L'autor observa que cal estudiar aquesta relació des del punt de vista de les transformacions del franciscanisme, i distingeix tres grans períodes del franciscanisme lul·lista: el medieval, cultivat per conventuals i observants; el modern, cultivat pels observants i relacionat amb l'ensenyament i la defensa de la causa lul·liana; i el contemporani, cultivat per la Tercera Orde Regular de Sant Francesc, per observants i caputxins.

116) Ramis Barceló, Rafael, «Más referencias lulianas desconocidas en obras impresas del siglo XVI», *Antonianum* XCIII (2018), pp. 9-29.

Ressenyat a continuació.

117) *Ramon Llull: 700 anni di missione / 700 anys de missió*, ed. Nadal Bernat, (Palma: Bisbat de Mallorca, 2017), s.n. pp.

Catàleg trilingüe (català, italià i espanyol) de l'exposició que va tenir lloc a Roma (5 d'octubre - 20 de novembre de 2016) i a Palma (17 de gener a 24 de febrer de 2017).

118) «Ramon Llull», *Encyclopedia of World Biography: Supplement* (2018), pp. 216-218.

Obra no vista.

119) Redmond, Walter, «Las subidas y bajadas de Ramon Llull – Analogías místicas y lógicas», *En torno a Ramon Llull. Presencia y transmisión de su obra*, ed. Francisco José Díaz Marcilla i José Higuera Rubio, Textos e estudios de Filosofía Medieval 11 (Vila Nova de Famalicão: Edições Húmus, 2017), pp. 53-69.

Ressenyat a continuació.

120) Redondo, Jordi, «Observacions sobre la tradició literària i religiosa de la figura de Sant Jordi», *eHumanista/IVITRA* 11 (2017), pp. 442-460.

La nostra contribució mirarà d'establir les innovacions experimentades dins l'evolució del personatge de Sant Jordi com a figura literària, i els paral·lelismes entre les tradicions literàries catalana i hel·lenica, totes dues d'arrel popular. L'estudi conjuminarà les perspectives de la mitologia, la religió i l'hagiografia amb les de la literatura comparada, inclòs el problema de la relació entre les herències escrita i oral.

121) Ripoll Perelló, Maribel, «El microcosmos femení en la literatura lulliana», *Actes del Congrés d'Obertura de l'Any Llull. «En el setè centenari de Ramon Llull: el projecte missional i la pervivència de la devoció»*. Palma, 24-27 de novembre de 2015, ed. Lola Badia, Alexander Fidora i Maribel Ripoll Perelló, Col·lecció Blaquerna 12 (Barcelona - Palma: Universitat de Barcelona - Universitat de les Illes Balears, 2017), pp. 233-251.

One of the aspects which has often passed unnoticed is the original and innovative treatment Llull accords to the feminine characters in his literary production. Apart from the instrumental role of literature in his works, being as it is a means of transmitting the Art and hence of arriving at a knowledge of God, we will analyze how Llull creates a range of model female personages which serve to speak to a feminine audience in such a way that women not only become potential receptors of the Art, but also is totally integrated into the missionary projects of our author. The world-wide reform carried out by

Blaquerna has a prelude in the beautiful young Natana, a woman who has mastered the mysteries of the Art, knows how to explain them to her monastic community and knows how to apply its principles to daily life, always within the practical perspective of the theory of double intentionality.

122) Ripoll, Maribel et al., *Ramon Llull: unitats didàctiques* (Palma: Escola Catòlica de les Illes Balears, 2016).

Materials didàctics consistents en set quaderns i una carpeta, adreçats a tots els nivells educatius (infantil-batxillerat).

123) Romano, Marta M. M., «*I mirabilia Dei nell'esperienza mistica di Raimondo Lullo*», *Actes del Congrés d'Obertura de l'Any Llull. «En el setè centenari de Ramon Llull: el projecte missional i la pervivència de la devoció»*. Palma, 24-27 de novembre de 2015, ed. Lola Badia, Alexander Fidora i Maribel Ripoll Perelló, Col·lecció Blaquerna 12 (Barcelona - Palma: Universitat de Barcelona - Universitat de les Illes Balears, 2017), pp. 253-274.

This article focuses on five key moments in the Lullian Ars, in which are adumbrated the many stages of a mystical experience, Christian in origin and of universal import. The figures which accompany the evolution of its doctrinal elaboration are reinterpreted in our times and transfigured in their intrinsic dimensionality in the light of deeper instances of their internal artistic system.

124) Ronchey, Silvia, *La cattedrale sommersa: alla ricerca del sacro perduto* (Milà: Rizzoli, 2017), 254 pp; Llull 83-89.

Il saggio divulgativo si occupa della riscoperta del sacro e delle relazioni oriente-occidente. Un capitolo (pp. 83-89) è dedicato alla coppia dell'amico e dell'amato, nel quale l'A. intreccia eros e mistica, Jaufré Rudel e il sufismo, e al cui centro pone l'opera di Llull. Alcune incomprensioni relative al racconto biografico lulliano e alla portata dell'opera dipendono dalla lettura dell'introduzione di F. Santi al volume: «*La letteratura francescana. Volume V. La mistica. Angela da Foligno e Raimondo Lullo*», (Milano: Mondadori - Fondazione Lorenzo Valla, 2016), recensito in *SL* 57, da cui l'A. attinge.

125) Rosselló Bover, Pere, «*Los franciscanos de Mallorca y el lulismo durante la posguerra: la aportación de Rafel Guinard Bauçà, Miquel Colom Mateu y Miquel Tous Gayà*», *Archivo Ibero-Americano* 76, núm. 282 (2016), pp. 319-344.

Ressenyat a continuació.

126) Rubio Albarracín, Josep Enric, «La réception de Raymond Lulle aux XVIIIe et XIXe siècles», *'Outsiders' and 'Forerunners'. Modern Reason and Historiographical Birth in Medieval Philosophy* (Turnhout: Brepols, 2018), pp. 197-232.

Ressenyat a continuació.

127) Rubio Albarracín, Josep Enric, «Llull's "Great Universal Art"», *A Companion to Ramon Llull and Lullism*, ed. Amy M. Austin i Mark D. Johnston (Leiden-Boston: Brill, 2018), pp. 81-116.

Ressenyat sota el núm. 12.

128) Rubio, Josep E., «Oració i contemplació en la mística de Ramon Llull», *Actes del Congrés d'Obertura de l'Any Llull. «En el setè centenari de Ramon Llull: el projecte missional i la pervivència de la devoció»*. Palma, 24-27 de novembre de 2015, ed. Lola Badia, Alexander Fidora i Maribel Ripoll Perelló, Col·lecció Blaquerna 12 (Barcelona - Palma: Universitat de Barcelona - Universitat de les Illes Balears, 2017), pp. 275-286.

«Contemplation» is a term that usually appears as opposite to action. Both concepts are important in the work of Ramon Llull, so the reader may be perplexed by the importance that action has in Llull's thought, which remains nevertheless dominated by contemplation. Another reason for wonder may be the intellectual dimension inherent to Llull's mysticism, which leads to non-complete fusion of the soul with God. A review of some specialised literature resolves the apparent inconsistency and shows that contemplation, as well as prayer, only fulfill their role completely if they involve all the powers of the human soul and body. Taking a look at the definition and the relationship between prayer and contemplation, especially in «Art of contemplation» from *Blaquerna* and in the last part of the *Book of Contemplation*, can shed some light on the specific nature of the Lullian mysticism.

129) Sacarès Taberner, Miquela, *Itineraris documentals d'imatgeria lulliana antiga*, Textos i estudis de cultura catalana, 223 (Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2018), 224 pp.

Ressenyat a continuació.

130) Sacarès, Miquela, «Imatges i devocions lullianes: els processos de beatificació de Ramon Llull», *Actes del Congrés d'Obertura de l'Any Llull. «En el setè centenari de Ramon Llull: el projecte missional i la pervivència de*

la devoció». Palma, 24-27 de novembre de 2015, ed. Lola Badia, Alexander Fidora i Maribel Ripoll Perelló, Col·lecció Blaquerna 12 (Barcelona - Palma: Universitat de Barcelona - Universitat de les Illes Balears, 2017), pp. 287-316.

The article deals with the beginnings of the veneration of Ramon Llull from the 14th to the 16th centuries, and then delves into five artistic works with a Lullian content which were given considerable importance in the declaration of artistic experts responsible for appraising such works in the process of his beatification. The devotion and testimonies of artists who made declarations in the cause of canonization of Ramon Llull are the keys to this study, quite apart from the historic and artistic focus.

131) Saiz Raimundo, Maria, «L'arbre i la llum. Signes i significacions al *Llibre d'amic e amat* de Ramon Llull», *Mirabilia/MedTrans* 7/1 (2018), pp. 25-35.

Ressenyat a continuació.

132) Salinas Viñals, Javier, *Cercant l'amic a l'amat / Buscando el amigo al amado* (Palma: Bisbat de Mallorca, 2015), 95 pp.

Carta Pastoral en ocasió del VIIè centenari de la mort de Ramon Llull.

133) Santanach i Suñol, Joan, «De Jeroni Rosselló a Salvador Galmés, passant per Mateu Obrador. Un segle d'edicions lul·lianes a Mallorca (1859-1950)», *Estudis romànics* 40 (2018), pp. 193-214.

Ressenyat a continuació.

134) Santanach i Suñol, Joan, *Llegir Ramon Llull* (Barcelona: Edicions UB, 2017), 170 pp.

Ressenyat a continuació.

135) Serra Zamora, Anna i Rafael Ramis Barceló, «Abecedarios de devoción: lulismo, cábala y arte de la memoria en *Puerta de la luz* de Agustín Núñez Delgadillo», *Bulletin Hispanique* 120/2 (2018), pp. 397-418.

Aquest article analitza el llibre *Puerta de la luz* del carmelita Agustín Núñez Delgadillo (1570-1631). L'obra, que conté una exposició de vuit abecedaris, amb les seves combinacions, lletanies i deprecacions corresponents, és una singular síntesi de lul·lisme, càbala i art de la memòria. Els autors estudien aquest text en el marc de la pedagogia carmelitana, profundament influïda pels mètodes lul·lians i la mnemotècnica de la retòrica barroca.

136) Serra, Clàudia, *Evast*, Col·lecció Teatro Siglo XX. Textos, 13 (València: Publicacions de la Universitat de València, 2017), 52 pp.

Peça teatral que va guanyar la 13a edició dels Premis Universitat de València d'Espectacle de Creació. Tots els personatges de l'obra provenen de la narrativa lulliana.

137) Soler, Albert, «Ramon Llull: escriptura, lectura i reordenació del món», *Actes del Congrés d'Obertura de l'Any Llull. «En el setè centenari de Ramon Llull: el projecte missional i la pervivència de la devoció»*. Palma, 24-27 de novembre de 2015, ed. Lola Badia, Alexander Fidora i Maribel Ripoll Perelló, Col·lecció Blaquerna 12 (Barcelona - Palma: Universitat de Barcelona - Universitat de les Illes Balears, 2017), pp. 317-337.

Ramon Llull presents his plans for universal reform as the restoration of a pre-existing order, in a way that is different from his contemporaries, such as Arnau de Vilanova, who speak of reformation or renovation. Llull's proposal has a direct relation with his doctrine of the first and second intention. The novel *Blaquerna* (ca. 1283) and the treatise *De fine* (1305) are two works which develop his plans for world reform, in a narrative and in a political context respectively. In the one and the other, despite differences in types of work and in the gap of time between them, the measures proposed have many similarities. Finally, one can see how for Ramon the written word was the preferred instrument for the renovation of society.

138) Stone, Gregory B., «Ramon Llull and Islam», *A Companion to Ramon Llull and Llullism*, ed. Amy M. Austin i Mark D. Johnston (Leiden: Brill, 2018), pp. 117-145.

Ressenyat sota el núm. 12.

139) Suau, Teodor, *Camí cap a l'Amat* (Barcelona: Secretariat Interdiocesà de Catequesi de Catalunya i de les Illes Balears, 2015), pp. 30 + 18.

Dos quaderns de catequesi, un per a infants i un per a joves, sobre la figura de Ramon Llull.

140) Tavares, Alice, «Raimundo Lulo e o *Livro da Corte Imperial*: um exemplar de literatura de polémica judaico-religiosa medieval», *En torno a Ramon Llull. Presencia y transmisión de su obra*, ed. Francisco José Díaz Marcilla i José Higuera Rubio, Textos e estudos de Filosofia Medieval 11 (Vila Nova de Famalicão: Edições Húmus, 2017), pp. 161-174.

Ressenyat a continuació.

141) Teleanu, Constantin, «*Averroes et Averroista christianus : deux adversaires de Raymond Lulle à l'Université de Paris*», *En torno a Ramon Llull. Presencia y transmisión de su obra*, ed. Francisco José Díaz Marcilla i José Higuera Rubio, Textos e estudos de Filosofia Medieval 11 (Vila Nova de Famalicão: Edições Húmus, 2017), pp. 71-93.

Ressenyat a continuació.

142) Teleanu, Constantin, «*Tempus est ens. La perception du temps réel selon la doctrine de l'Art de Raymond Lulle*», *Le Sens du Temps – The Sense of Time. Actes du VIIe Congrès du Comité International de Latin Médiéval - Proceedings of the 7th Congress of the International Medieval Latin Committee* (Lyon, 10-13.09.2014), ed. P. Bourgain i J.-Y. Tilliette; intr. J. M. Ziolkowski, Rayon Histoire (Ginebra: Librairie Droz, 2017), pp. 375-396.

Ressenyat a continuació.

143) Teleanu, Constantin, «*La découverte démonstrative des secrets au moyen de l'Ars inventiva de Raymond Lulle*», *Secrets and Discovery in the Middle Ages, Proceedings of the 5th European Congress of the Fédération Internationale des Instituts d'Études Médiévales* (Porto, 25th to 29th June 2013), ed. J. Meirinhos, C. López Alcalde i J. Rebalde, Textes et études du Moyen Âge 90 (Barcelona - Roma: Fédération Internationale des Instituts d'Études Médiévales, 2017), pp. 63-81.

Ressenyat a continuació.

144) Teleanu, Constantin, «*La réforme de l'Universitas magistrorum et scholarium Parisiensium selon Raymond Lulle*», *Educació i Història. Revista d'Història de l'Educació* 28/2 (2016), pp. 67-92.

Ressenyat a continuació.

145) Tessari, Alessandro i Alberto Pavanato, «*1598: Annus Mirabilis*», *En torno a Ramon Llull. Presencia y transmisión de su obra*, ed. Francisco José Díaz Marcilla i José Higuera Rubio, Textos e estudos de Filosofia Medieval 11 (Vila Nova de Famalicão: Edições Húmus, 2017), pp. 175-185.

Ressenyat a continuació.

146) Tous Prieto, Francesc, «*Notas sobre Antoni Lledó (doc. 1734-1778), copista y poseedor de manuscritos lulianos*», *Archivo Ibero-Americano* 76, núm. 282 (2016), pp. 271-298.

Ressenyat a continuació.

147) Tous Prieto, Francesc, «“Cascun proverbi és escrit | per ço que en son lloc sia dit”: els proverbis rimats de Ramon Llull», *Mot so razo* 15 (2016), pp. 69-84.

L'article examina les dues col·leccions de proverbis rimats de Llull (*Proverbis de la Retòrica nova* i *Proverbis d'ensenyament*), les posa en relació amb la producció proverbial i poètica de l'autor, en descriu la transmissió i n'ofereix una anàlisi temàtica i formal.

148) Tous, Francesc, «Tradition, innovation et autorité dans les premières collections catalanes de proverbes du Moyen Âge», *La Sagesse en base de données. Sources, circulation, appropriation*, ed. Marie-Sol Ortola, Aliento 10 (Nancy: Presses Universitaires de Nancy - Éditions Universitaires de Lorraine, 2018), pp. 257-287; Llull, 269-281.

L'article ofereix una anàlisi panoràmica breu de les actituds que els compiladors i els autors de les primeres col·leccions de proverbis en català adopten en relació amb la tradició. Es dedica una atenció especial al cas de Llull, a les novetats que els seus textos presenten i als recursos que utilitza per transmetre una *auctoritas* sapiencial alternativa.

149) Trequattrini, Cristina, «Eventi per Raimondo Lullo, a 700 anni dalla morte», *Antonianum* 92 (2017), pp. 707-710.

Crònica de les activitats lul·lianes de l'any 2017, encara amb motiu de la commemoració del setè centenari de la mort de Llull.

150) Trequattrini, Cristina, «L'amore di Dio nella mistica di Raimondo Lullo e il concetto di predestinazione», *Antonianum* 92 (2017), pp. 535-548.

Breu aproximació a la descripció lul·liana de l'amor de Déu a l'*Ars amativa* i al *Llibre d'amic e amat*, i a la idea de llibertat dels homes en relació amb el concepte de predestinació.

151) Valriu, Caterina, «El llegendari lul·lià a Randa», *Per vells carrers de poble: territori, marca, educació i patrimoni*, ed. Jordi Chumillas i Ricard Giramé (Vic: Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya, 2014), pp. 447-457.

Estudi de les llegendes lul·lianes vinculades amb el puig de Randa des d'un punt de vista històric i etnològic.

152) Vega, Amador, «Rapte místic i èxtasi artístic: Llull i Dalí», *Actes del Congrés d'Obertura de l'Any Llull. «En el setè centenari de Ramon Llull: el projecte missional i la pervivència de la devoció»*. Palma, 24-27 de novembre

de 2015, ed. Lola Badia, Alexander Fidora i Maribel Ripoll Perelló, Col·lecció Blaquerna 12 (Barcelona - Palma: Universitat de Barcelona - Universitat de les Illes Balears, 2017), pp. 339-363.

A short text of Ramon Llull (*Quomodo contemplatio transit in raptum*, 1297/1298) will be the starting point of a hermeneutical approach to the mystical thought of Ramon Llull. Then the mystical procedures of Llull will be put in the context of other European spiritual trends. Finally, in order to have a better understanding of the aesthetic-mystic dimension of Lullism, we will search the paths which have led to contemporary art, taking as an example some paintings of Salvador Dalí, who believed himself to be a follower of Llull.

153) Vibot Railakari, Tomàs, «Llegenda i devoció lul·lianes a la Ciutat de Mallorca», *Per vells carrers de poble: territori, marca, educació i patrimoni*, ed. Jordi Chumillas i Ricard Giramé (Vic: Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya, 2014), pp. 459-467.

Repàs als diferents indrets de Palma que es poden relacionar ja sigui amb la vida o la llegenda de Ramon Llull, ja sigui amb el culte que s'ha donat a la seva figura.

154) Vilella, Eduard, «Simmetrie dantesche», *eHumanista/IVITRA* 11 (2017), pp. 89-99.

La proximitat entre les figures històriques de Dante Alighieri i Ramon Llull sembla oferir diferents possibilitats per a una lectura comparativa. Tanmateix, tant la complexitat com la mida de les respectives obres en fa difícil la comparació. Més enllà de la primera impressió de semblança, en realitat és bastant fàcil trobar un nombre important de diferències interessants, que il·lustren com d'allunyades van ser les solucions d'ambdós autors. El treball intenta fer algunes valoracions sobre la qüestió que es pren en consideració en breus passatges de la *Commedia* i l'*Arbre de Filosofia d'Amor*.

155) Villalba i Varneda, Pere, «Ramon Llull, escriptor de Déu. Etapa napolitana: obres i accions (Nàpols 1293, octubre - 1294, desembre)», *eHumanista/IVITRA* 11 (2017), pp. 4-20.

L'estudi present ofereix una visió essencial dels continguts de les obres lul·lianes escrites a Nàpols, amb una síntesi de les activitats apostòliques.

156) Walter, Peter, «C'è un messaggio de Raimondo Lullo per oggi?», *Actes del Congrès d'Obertura de l'Any Llull. «En el setè centenari de Ramon*

Llull: el projecte missional i la pervivència de la devoció». Palma, 24-27 de novembre de 2015, ed. Lola Badia, Alexander Fidora i Maribel Ripoll Perelló, Col·lecció Blaquerna 12 (Barcelona - Palma: Universitat de Barcelona - Universitat de les Illes Balears, 2017), pp. 15-31.

Refugees arriving by sea in Europe remind us of the importance of the Mediterranean as a dynamic space of transference in the time of Llull. The Mediterranean was not only the scene of economic and cultural interchanges, but also frequently of aggressions and persecutions, above all by Christians towards Muslims. Llull, in his time, propagated and put into practice a dialogue between religions based on mutual respect. By learning the other's language, he tried to understand the other's way of thinking while at the same time trying to formulate Christian truth in a way that was comprehensible and acceptable to others. Today such efforts are more important than ever. Even Llull's controversial reflections on crusades merit a renewed critical attention in our time, when military interventions under an international command seem inevitable in order to restore peace in zones of crisis and war. In the end, force alone only generates new violence if not accompanied by peaceful dialogue.

III. TESIS I TESINES

157) Blanco Mourelle, Noel, *Every Knowable Thing: The Art of Ramon Llull and the Construction of Knowledge* (Tesi doctoral. Doctoral dissertation. Department of Latin American and Iberian Cultures. Columbia University, 2017), 262 pp.

This dissertation avers that the circulation of manuscript copies and printed editions of the works of Ramon Llull played a key role in Iberian cultural history and signaled a shift from a Christian logic of conversion to a universal key for organizing all the disciplines of knowledge. As copies of Ramon Llull's manuscripts traveled from the Black Forest, Majorca, and Paris to be housed in the libraries of early modern institutions, such as the Colegio de San Ildefonso and the Monastery of El Escorial, they formed what I call portable archives of the Art. By reading the inventories of the libraries of these institutions, along with copies of the works of Ramon Llull preserved at the Escorial, the Biblioteca Nacional de Madrid, and the University of Freiburg, my dissertation assesses the importance of Llull's Art in the establishment of new early modern Castilian institutional networks of knowledge and theological and political notions of *universalis*.

158) Gomez, Numa Ulisses, *The Crusade of Ramon Llull* (Tesi doctoral

Louisville, EUA. The Southern Baptist Theological Seminary, 2018), 160 pp.

Llull's aim in his writings and his ministry was the conversion of Muslim and Jews "that in the whole world there may not be more than one language, one belief, and one faith." Llull's apologetic work focused on refuting the philosophy of the Muslim philosopher Averroes. Llull's purpose was to show Muslims the error of this philosophy so that they could not fail to see the truth. The strength of the Muslim religion in the age of scholasticism was its philosophy, and with this in mind, Llull developed a system or logical machine (Art) where theological propositions could be arranged in circles, squares, triangles, and other geometric figures so that opponents could not reject his arguments. Llull exalted the doctrine of the Trinity as central to evangelism, spiritual formation, and apologetic work. Llull took into account faith and reason as acceptable (in terms of belief) to all three religions. This dissertation explored his spirituality and how it influenced not only his personal life, but also apologetic and evangelistic work.